

پایان نامه سطح ۳
رشته تعلیم و تربیت اسلامی

عنوان:

راهکارهای نهادینه سازی ارزش‌های دینی از طریق
کارکردهای مسجد

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر طاهره ماهرزاده

پژوهشگر:

زینب اکبری

سال تحصیلی ۹۶-۹۷

چکیده

ارزش‌های دینی اموری هستند که مطلوب خداوند به عنوان نازل کننده و فرستنده‌ی دین برای هدایت بشر به سر منزل مقصود بشر می‌باشد که در سه بخش اعتقادات، اخلاقیات و احکام قابل تقسیم هستند.

فرایند نهادینه کردن ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی و دینی به معنای این‌که جزء سرشت و ذات افراد شود و خلق و خوی فرد حساب شود از موضوعات بسیار مهمی است که پیامبران و اولیای الهی، متفکران و اندیشمندان دینی و اجتماعی نیز، دنبال نموده‌اند. در این فرایند عواملی نظیر خانواده، مدرسه، هم‌سالان و رسانه‌های جمعی از جمله مهم‌ترین عوامل مؤثر می‌باشند و مساجد نیز تأثیر زیادی در رشد فکر و اندیشه افراد جامعه دارد و یکی از عوامل اصلی در نهادینه سازی و دین باوری و دین داری در مردم می‌باشند.

در این نوشتار به روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع اسلامی و بهره گیری از کتاب‌هایی که مرتبط با این موضوع در دهه اخیر نوشته شده است، به بررسی ارتباط مسجد و نهادینه سازی ارزش‌های دینی می‌پردازد و نتایج ذیل حاصل شده است:

در فرهنگ اسلامی برترین و مقدس‌ترین مکان برای مسلمانان مساجد معرفی شده است. مساجد علاوه بر نقش محوری که عبادت باشد، کارکردهای گوناگون دیگری نیز دارند از جمله کارکرد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و نظامی و این کارکردها نقش موثری در نهادینه سازی ارزش‌های دینی دارند و به کارگیری راهکارهای نهادینه سازی در مساجد متناسب با سه ساحت بینشی، گرایشی و کنشی انسان می‌تواند ارزش‌های دینی را در وجود مسلمانان درونی و نهادینه نماید.

کلید واژه‌ها: راهکار، نهادینه سازی، درونی سازی، ارزش‌های دینی، کارکردهای مسجد.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۴
گفتار اول: کلیات.....	۵
۱-۱- تبیین موضوع.....	۵
۲-۱- پیشینه موضوع.....	۶
۳-۱- اهمیت و ضرورت موضوع.....	۷
۴-۱- سوالات تحقیق.....	۸
۱-۴-۱- سوال اصلی.....	۸
۲-۴-۱- سوالات فرعی.....	۸
۵-۱- روش تحقیق.....	۹
گفتار دوم: مفاهیم.....	۱۰
۱-۲- راهکار:.....	۱۰
۲-۲- نهادینه سازی (درونی سازی):.....	۱۱
۱-۲-۲- شاکله:.....	۱۳
۲-۲-۲- ملکه:.....	۱۳
۳-۲-۲- منش و شخصیت:.....	۱۳
۳-۲- ارزش:.....	۱۴
۴-۲- دین:.....	۱۵
۵-۲- ارزش های دینی:.....	۱۵
۶-۲- مسجد:.....	۱۷
گفتار سوم: جایگاه مسجد و اهالی مسجد در روایات و متون دینی.....	۲۰
۱-۳- جایگاه مسجد در روایات و متون دینی.....	۲۰
۱-۱-۳- نخستین خانه توحید.....	۲۰

۲۱	۲-۱-۳	خانه خدا در زمین.....
۲۱	۳-۱-۳	مسجد محبوب‌ترین مکان.....
۲۲	۴-۱-۳	پرستش خالصانه هدف مسجد.....
۲۲	۵-۱-۳	مسجد کانون هدایت.....
۲۳	۶-۱-۳	پایگاه ضد ستم.....
۲۳	۷-۱-۳	مکانی والاتر از بهشت.....
۲۴	۸-۱-۳	مسجد تسبیح گوی خدا.....
۲۴	۹-۱-۳	مسجد برگزیده خدا.....
۲۴	۱۰-۱-۳	مسجد بازار آخرت.....
۲۵	۱۱-۱-۳	ملجأ و مأوی.....
۲۵	۱۲-۱-۳	جایگاه آرامش.....
۲۵	۱۳-۱-۳	بارگاه پادشاه بزرگ.....
۲۵	۱۴-۱-۳	مساجد برکت خیز و رحمت گستر.....
۲۶	۲-۳	جایگاه اهالی مسجد در روایات و متون دینی.....
۲۶	۱-۲-۳	اهل مسجد زیر سایه خدا.....
۲۶	۲-۲-۳	دیدار فرشتگان از اهل مسجد.....
۲۷	۳-۲-۳	تسبیح زمین برای اهل مسجد.....
۲۷	۴-۲-۳	مساجد مجوّز عبور از صراط برای اهالی آن.....
۲۷	۵-۲-۳	انسان اهل مسجد الگو و نمونه جامعه.....
۲۹		فصل دوم: کارکردهای مساجد.....
۳۱		گفتار اول: کارکرد عبادی و معنوی.....
۳۳	۱-۱	نماز جماعت.....
۳۴	۲-۱	یاد خدا.....
۳۴	۳-۱	دعا.....

۳۵	۴-۱- اعتکاف.....
۳۵	۵-۱- قرائت قرآن.....
۳۶	۶-۱- توبه.....
۳۶	۷-۱- تقرب معنوی.....
۳۷	گفتار دوم: کارکرد فرهنگی تربیتی.....
۳۷	۱-۲- آموزشی.....
۳۸	۲-۲- وعظ و خطابه.....
۳۸	۳-۲- کانون حفظ ارزش‌ها.....
۳۹	۴-۲- هویت‌سازی.....
۳۹	۵-۲- ارزش‌های اخلاقی.....
۴۰	۶-۲- هنر.....
۴۱	۷-۲- گردش‌گری و زیارتی.....
۴۳	گفتار سوم: کارکرد اجتماعی.....
۴۴	۱-۳- تقویت اخوت.....
۴۴	۲-۳- ایجاد وحدت دینی.....
۴۵	۳-۳- کاهش جرم.....
۴۶	۴-۳- ایجاد نظم.....
۴۷	۵-۳- کارکرد قضایی.....
۴۷	۶-۳- کارکرد ارتباطی و رسانه‌ای.....
۴۸	۷-۳- کارکرد امدادی - خدماتی.....
۵۰	گفتار چهارم: کارکرد سیاسی.....
۵۱	۱-۴- تأثیر عدل گستری.....
۵۱	۲-۴- امر به معروف و نهی از منکر.....
۵۲	۳-۴- تحلیل مسائل سیاسی برای افکار عمومی.....

۵۳	۴-۴- تجلی گاه وحدت مسلمانان
۵۴	گفتار پنجم: کارکرد اقتصادی
۵۶	گفتار ششم: کارکرد نظامی
۵۶	۱-۶- سازمان‌دهی سپاه اسلام
۵۷	۲-۶- پایگاه پاسداری و محافظت
۵۷	۳-۶- کانون مشورت پیرامون مسائل نظامی
۵۷	۴-۶- پایگاه حمایت از رزمندگان
۵۸	۵-۶- پایگاه ترویج فرهنگ جهاد و شهادت
۶۰	فصل سوم: راهکارهای نهادینه سازی ارزش‌های دینی در بعد بینشی و شناختی.....
۶۲	گفتار اول: اعطای بینش
۶۴	۱-۱- پرورش روح حقیقت جویی:
۶۴	۲-۱- آگاهی بخشی به فضائل و رذائل اخلاقی:
۶۵	۳-۱- تبیین نتایج دنیوی و اخروی یک عقیده و عمل:
۶۶	۴-۱- روش القا و تلقین:
۶۸	۵-۱- آموزش تفکر صحیح:
۷۰	گفتار دوم: تعلیم حکمت
۷۲	گفتار سوم: عبرت دهی و عبرت آموزی
۷۴	گفتار چهارم: امر به معروف و نهی از منکر
۷۹	گفتار پنجم: پرسش و پاسخ
۷۹	۱-۵- شیوه‌های روش پرسش و پاسخ
۷۹	- روش پاسخ به پرسش:
۷۹	- روش طرح سوال:
۷۹	- روش بحث و گفت و گو یا سوال و جواب دو طرفه:
۸۳	فصل چهارم: راهکارهای نهادینه سازی ارزش‌های دینی در بعد گرایشی و عاطفی.....

۸۵	گفتار اول: موعظه
۹۱	گفتار دوم: الگودهی
۹۹	گفتار سوم: تشویق و تنبیه
۱۰۲	آداب تشویق:
۱۰۳	آداب تنبیه:
۱۰۶	گفتار چهارم: زمینه سازی
۱۱۲	روش پیش گیری
۱۱۴	گفتار پنجم: انذار و تبشیر
۱۲۲	فصل پنجم: راهکارهای نهادینه سازی ارزش‌های دینی در بعد کنشی و رفتاری
۱۲۴	گفتار اول: تمرین و تکرار
۱۳۰	گفتار دوم: مسئولیت دادن
۱۳۶	گفتار سوم: تغافل
۱۴۱	گفتار چهارم: عفو و گذشت
۱۴۵	گفتار پنجم: عبادت
۱۵۲	نتیجه گیری
۱۵۴	فهرست منابع
۱۵۴	منابع فارسی:
۱۶۰	منابع عربی:
۱۶۲	پایان نامه‌ها:
۱۶۳	مقالات:
۱۶۳	پایگاه‌های اینترنتی: